

Arbete och välfärd

Daniel Larsson
Sociologiska institutionen
Samhällsläraryrket HT.2017

arbete och välfärdsstat — varför?

- Viktiga forskningsområden inom sociologi såväl som inom många andra ämnen
- Påverkar vår vardag på ett påtagligt sätt
- Viktiga politiska frågor
- Arbetsmarknadens och välfärdsstatens organisering har särpläгат Sverige (vill vi tro i vart fall)

Vad är arbete?

“Arbete är människans görande i nödvändighetens rike” (140)

Vad som är arbete och icke-arbete är kontextberoende

Arbete ett komplext begrepp

- En praktik som kan skiljas från icke-arbete (dualism)
- kan avgränsas objektivt, oberoende av arbetares subjektiva åsikter
- måste rymma det som finns på arbetsmarknaden
- Hjälpbegrepp: verksamhet; målinriktning (behöver ej vara ens egen); behov; relation till naturen; sociala relationer
- Skillnad mellan arbete och arbetskraft

Arbete och arbetsmarknad

- Arbete och arbete på en arbetsmarknad antas i vardagligt tal vara samma sak – men faktiskt åtskilda abstraktionsmässigt
- Detta blir som mest påtagligt när vi betraktar begreppen från ett historiskt perspektiv – kontexten spelar roll när vi söker bestämma vad arbete är
- Begreppet arbetsmarknad förutsätter sociala institutioner (och kanske till och med själva samhället) och ett kollektiv på ett helt annat sätt än begreppet arbete (vad händer med hemarbete?)

En historia om arbete

- Statute of labourers
  - 1349/1351
  - Hundraåriga kriget
- Common-land, Enclosure och Industrialismen (kolonialism/primitiv ackumulation)
- Betydelsen av handel, centraliserad makt, våldsmonopol och nationernas uppkomst

Den klassiska synen på arbete

- Upplysningsfilosofi
- Kontraktsteori
- Separerar arbete från fritid
  - Arbete: överlevnad och resursskapande
  - Fritid: det vi arbetar för – då vi njuter av

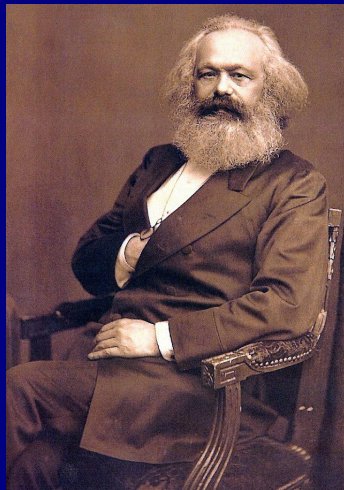
Kritik

- Drivkrafter: inre eller yttre, socio-kulturella eller ekonomiska?
- Arbete – individuellt eller kollektivt

De sociologiska klassikernas syn på arbete

Marx

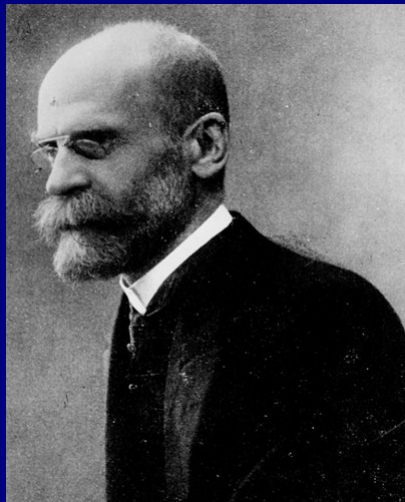
- förverkligande av jaget/kollektivet
- Alienation
- Tydlig distinktion mellan arbete och arbetsmarknad (marknad = ytfenomen)

De sociologiska klassikernas syn på arbete

Durkheim

- Arbetsdelning
- Organisk solidaritet
- Social anomie

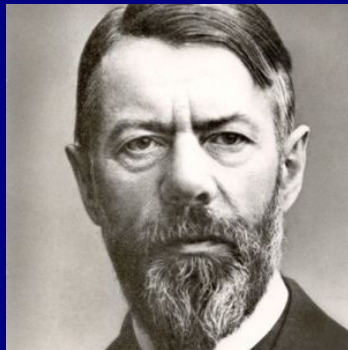

De sociologiska klassikernas syn på arbete

Weber

- Arbetsetik
- Konsumtion – motstidigt
- Marknadsrelation
- Status
- Enclosure
- Rationalitet

Former av arbete

*Arbetets form/innehåll är beroende av den sociala kontexten/
sociala relationer (jmf. Simmel form och innehåll)*

Former av arbete

- Slaveri
- livegenskap
- lönearbete (arbete som vara)
- egenarbete (som kanske varit den vanligaste formen av arbete i mänsklighetens historia)
- gemensamhetsarbete, familjearbete
- domestikt arbete

Arbetets förändrade förutsättningar

- Organisationsrelaterat
  - Ny teknik / Automatisering
  - Kärna / periferi
  - Flexibilitet och lean production

Arbetets förändrade förutsättningar

- Marknadsrelaterat
  - Globalisering
  - De-industrialisering
  - Ökad konkurrens
    - Tyskland
    - Japan
    - Sydostasiatiska tigrarna

Arbetets förändrade förutsättningar

- Ideologiska / idealistiska förändringar
  - Minskad identifiering med arbetarklassen
  - Minskat inflytande från arbetarrörelsen
  - Kroporativismens slut och nyliberalism
  - Ny ekonomisk politik (inflytning viktigare än arbetslöshet)

Marknad, stat och familj

- Välfärdsstaten reglerar beroendet av marknaden, staten och familjen
- Svag välfärdsstat = beroende av marknaden
- Stark välfärdsstat = oberoende av marknaden, men beroende av staten
- Beroendet av familjen skiljer sig åt mellan könen beroende på reformer och den könsuppdelade arbetsmarknaden

Behovet av en välfärdsstat

- Tillgång och efterfrågan på arbetskraft
- Reproduktion av arbetskraft (på lång och kort sikt)
- Utbildning och omställning till ett industrisamhälle

Arbetarrörelsens betydelse

- Välfärdsstaten som ett löfte — den reformistiska arbetarrörelsens projekt
- Välfärdsstaten som ett hot — arbetarfrågan och hotet från Sovjetunionen
- Grad av dekommodifiering

Välfärdsstatens framtid?

- Finns det ett utrymme för en välfärdsstat i en globaliserad värld?
- Har välfärdsstaten stöd hos befolkningen?
- Vilken betydelse spelar välfärdsstaten relation till arbetarrörelsen?